

lönbözni vágyó törekvés gyengíti ezt. Mégis a két ellentétes folyamat egyszerre él és teremti meg a falu lakóit jellemző, folytonosan gerjesztődő és oldódó feszültséget. Az első ciklus ezt a folyamatot azzal érzékelteti, hogy az ebben a közösségben felnövő mesélő épp akkor szeretne különbözni, amikor a legteljesebben azonosult velük.

A második ciklus, a *Szép* már kevésbé sikerült novellák összessége. Az újabb hat történetben a szövegépítkezés formái kaptak nagyobb hangsúlyt, s így elveszett az első rész minden bája, falusi hangulata. Ezek az elbeszélések ugyancsak a faluban játszódnak, de a zárt közösség szokásait imitáló nyelvezet nélkül. Sötétebb, füledtebben fojtogató légkörrel és a közösségen belüli egy-egy torz kapcsolatrendszer ábrázolásával jellemezhetőek. Mind a hat novellában a titokként kezelt mendemondák „démonizálása” a zárt közösség egyik jellegzetes szokását, a köztük zajló piszkos ügyek látszattudatlanságát emeli ki és jeleníti meg. A homályos körülmények közt öngyilkosságot elkövető tanítónő, a falu kocsmáit sörrel ellátó állattenyésztő, a temetőben szexuális kicsapongásait élő hármast egyaránt túlfűtött, helyenként értelmetlen vagy zavaros történetek magjai.

A *Szép* novellákban a feszültségteremtés, a nyílt konfliktus ábrázolása elfojtja az első ciklus finom, já-

tékos, gyakran bonyolult prózapoétikáját. „A furcsa történetekben található az ember a legtöbb bizonyosságot az időre.”

GYUTAI ZSUZSANNA

(*Jelenkor Kiadó, Bp., 2001. 1300 Ft*)

Prágai Tamás: *Sötétvilágos*

Prágai Tamás a fiatal kortárs írók költők egyike. Az idén megjelent *Sötétvilágos* – egy regény és egy esszé-kötet után – második verseskötete, amely az 1996-tól 2001-ig húzódó évek terméséből született. A versek elrendezése a megkomponáltság érzetét kelti. A Füst Milán-motó megvilágítja a cím szimbólummá emelt értelmét, majd egy, az olvasónak ajánlott vers következik.

A könyv szerkezete ezt követően ciklusokra tagolódik, ezek közül az első a *Hiányos trópusok*. A címnek megfelelően olvashatunk például „Magellánverset” (*A sötét szára zra vetett*), tehát egy ég(hajlat) alatt heverő téma kibomlását hiányos szókapcsolatokban. „A trópus értelemhiány csak” (*Hajnaltól hagysz el*), amely jól kifejezi a Prágai-féle profán mágia-líra intenzitását, ahol a *Dzsungel*ben semmi sem az, aminek

látszik: „A radír tapír, a tapír topor”, s „elvadult beszélgetés az udvar” (*Toldalékok és kalyiba*).

A második ciklus, az *Állapot* versei sötétek, a fáradtság, cinizmus, lemondás hangulatait festik. Mint a föld (*Gaia*) lustasága, „kihúlt vágy, üres emlékezet [...] megváltástalan túlvilág”. Közben reflektál költői tevékenységére is: „Minden verssor // lassú, kíméletlen / tapogatózás egy hideg // arcon. Ujjbegy-terror.” (*Minden verssor*) Majd ez az emlékezés felemeli a lelket a túlvilágba, hogy aztán keserűen vegye észre: az idegenné vált világ közepette „világ nincsen”.

A *Példabeszédek* ciklusban hangsúlyos szerepet kap az élő és élettelessen természet. Az *Istálló*, az *Egybeesés*, a *Főnix* és a *Csésze* című versekben a költő növényekre, állatokra, valamint az igazi profán mágiára, a konyhai dolgokra irányítja figyelmünket, majd megbomlik „az egyszerű rítus rendje” (*Csésze*), s elgondolkodik az élőlényekhez, tárgyakhoz való viszonyunkról. Azok pusztulása ráébreszt bennünket, hogy mi sem vagyunk igazi főnixek, és hogy *idillicumi* a versírás, megkönnyebbülés. Az *idillicumra* való tekintettel még a futballról is olvashatunk verset, amely szakrális szertartássá magasztosul.

A *Mindszent éjjel* verseit rokonnak érzem Radnóti *Pogány köszöntőjével*. A *Fűzfamenyasszony* című versből a csalódottság szól, de ilyen gyö-

nyörű sorokban: „A parti fűzek csipkefehéren / állnak a tópart vitrinében / és harsog a régi Deo Gloria // de ölük illata most már keserű.” *A folyékony létezésben* föloldott tárgyak a *Kiszámoló* című versben a gyerekkor vágyai és a valóság közti konfliktust, valamint az ebből adódó komplexust sugallják: „Száguld Marostól Balatonig / kölyök, szárnyas kiskabát. // Aztán is, akkor is egyedül.” Egy rövidzárlattal elhagyott mennyország képei rajzolódnak ki, és morális kérdések súlyától erős verseket kap az olvasó. A „kafkón szentmise” közben elhangzik a kérdés: „miért is beszélünk rébuszokban” (*Pogány Boldogasszony*), miért nem értjük a világot körülötünk?

Az *Anarchikus dísznótázó* a *Szükegés pátosz* című utolsó szakasz első verse, amelyben Prágai a dísznótázó egészen más parancsot ad, mint Rilke adott az olvasónak hasonló című alkotásában. Nevezetesen azt, hogy „változtasd meg az ízed!” A dalszerű versbeszéd oldottabb formáját is alkalmazza itt a költő, különösen két hosszabb, több részből komponált alkotásában, *Az ördögök bevonulása* és a *Martinovic a síralomházban* címűekben. A kötetben több helyen poetológiai kérdésekre is reflektál, és mélyívű filozofikus gondolatokat fogalmaz meg, többnyire súlyos egyértelműséggel.

Prágai Tamás verseskötete mindenki számára ajánlható olvasmány,

aki szereti a lírát. A posztmodern jellegesen már átűt a hagyományhoz való kötődés is, a perspektivikus, ugyanakkor visszafelé is tekintő nézőpont egységessé válik a vers apróján.

SZALAI ZSOLT

(*FISZ Könyvek 10., Bp., 2002. 92 o.*
1200 Ft)

Vörös István: *A Vécsey utcai évkönyvből*

„Vörös István költészete jó. A rossz ellen van.” Kemény Istvántól valók e szavak, ezzel kezdem; vele. Panaszkodhatnék itt hosszan, hogy nem könnyű Vörös István új kötetéről írni, de nem teszem. Mert könnyű. A jó könyv adja magát.

„Miért kell // mindig átváltoznom?” Sorok megtörve, bújtatva szövegkörnyezetben, s összerakva mégis; milyen nehezen szép. *A festő szobájából* van ez a részlet – Van Goghról van szó, és rögtön: Pilinszky *Ván Goghja* jön, és a leírások miatt még *A hóhér szobája* is. Aprópó, Pilinszky: ő mondta, hogy egy vers csak önmagához mérten lehet hosszú vagy rövid, amúgy „valóságosan” ez nem számít. A vers belső szerkezetéről, mondanivalójának súlyáról beszélt. Vörös István érti (és érzi) ezeket az arányokat. Nem fe-

cseg, nem untat, de nem is hallgat el semmit. Lényegről beszél, s a versek „belső szerkezeti” harmóniája már-már megnyugtató.

Vörös István felel a hagyományokkal, a régiekkel, s mégis megőrzi, sőt új megvilágításba helyezi azokat. Címeik, a teljesség igénye nélkül: *A közelítő ős* (Berzsenyi), *Robanunk a semmibe* (Ady), *A rovarok elviselhetetlen könnyűsége* (Kundera) stb. „Van / házam, bár nem építettem / sohasem.” (*Téli nap* és, persze, Rilke *Őszi napja.*) Vörös István nem játszadozik, megbízható játszótárs tehát. S játéka (több mint játék) túlmutat önmagán, mint az *Árnyékot visz* című versben is, melyből csak később, többszöri olvasásra bomlik ki Nagy László és a *Ki viszi át a szerelmet?*

A hó és a víz, a fekete és a fehér fontos, állandóan jelenlévő motívumok a könyvben. Mint a Jin és a Jang. Nyár és tél. És valóban: különbséget tenni tanítanak Vörös István versei. Hogy kicsit könnyebben nézzünk a világra. Ez lett. Ajánlanom kell ezt a könyvet. Ajánlom. S jobb szívvel nem is ajánlhatnám – a hiteles és tiszta költészetet.

BABICZKY TIBOR

(*Parmasszus Könyvek, Bp., 2002. 188 o.*
980 Ft)